

Wg 35.5.200

AWDL.

MARWNAD

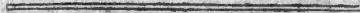
T'r diweddar Barch.

ELIEZER WILLIAMS, A. M.

PERIGLOR CAYO A LLANSAWEL,

YN SWYDD CAERFYRDDIN,

A LLANBEDR, YNNGHEREDIGION.

GAN Y

PARCH. DANIEL EVANS, A. M.

ALIAS

DANIEL AB IEUAN DDU, O GEREDIGION.

Caerfyrddin:

ARGRAFFWYD GAN J. EVANS.—1820.

LI 1913

15167

X205316746

MARWNAD.

GALARUS i'r gwael weryd
Wych awen fach, o wynfyd,
Troi'r olwg trwy oer waywloes,
A dilyn hynt wael ein hoes,
O'r byd edrych draw i'r bedd
Ac o haelfyd i'r culfedd.

A di lai, f' awenydd dlôs
Oruchel, hyn yw'r achos
It' dewi cyd am deg gâr
Diwael, fu dro mewn daear.

Elieser per purwedd
Williams bach a glymwwys bedd ;
A dios achos ochi
Awen fwyn, yw hyn i fi.

Oedd dala gyfaill haeddai gofion
Am wir gariad im', wr gwirion ;
Loes i giliau y lwys galon
Gloi am wyneb Gwilym union.

Fy Athraw (1) hylaw hoywlwys—a gwiwlon
Fu Gwilym oreuddwys ;
I'm oerddu fron cur mawrddwys
Wirion gâr, ei roi'n y gwys.

Mae'n rhaid i'm henaid ddihoeni—('mswynaf !)
A'm synwyr wallgofi,
O Wilym, cyn yr eli
Y cuaf wr, o'm côf i.

(1.) Awdur y gan hon gadd ei ddwyn fynu dan ofal athraw-iaethol y Parch. Eliezer Williams, cynei ymsymud i Rydychen ; a chyda mynych golli dagrau y mae efe yn adgofio parodrwydd ei gariad, tynwrch ei gyngorion, hynawsedd ei ymadroddion a doethder ei barabliad.

Tra'r gwaed yn tēr ergydio—trwy'm monwes,
 Tra'm anadl yn effro
 Rhaid im' fyth er dim a fo
 Fy hên gyfaill fwyn gofio.

Ei ddoniau fy ddiddanwch—ac eli
 I'm calon mewn tristwch;
 Geiriau ei gyfeillgarwch
 Dda wr llon, ni ddaw o'r llwch.

Er dâl, er cynnal cwynion—briw enaid,
 Er bronau hiraethlon,
 Mwy ni chlywir, ar dir, dôn
 Ei ddoniawl ymddiddanion.

Ei lygad oedd fâd, oedd fyw,—a siriol
 Fal seren oleufyw
 Gwelw yn awr yn y glyn yw,
 Boreu fwyd i brÿf ydyw.

Beirddion teg, o briddo'n tad—yn gydwedd
 Iawn godwn alarnad;
 Y genau lle bu ganiad
 Di 'stwr a mud yw ei 'stad.

Yr awen gu, eirian (2) ei gwedd,—gollodd
 Ei gallu a'i mawredd;
 Wyla fyth ar ael ei fedd
 Heb un gair tra bo'n gorwedd.

Ydoedd ieithydd
 A duwinydd
 Ac hânesydd gwiw hen oesau;
 Fe fu'n odiaeth
 Bleser helaeth
 Ei farddoniaeth i fyrddiynau.

Ond er doniau,
 Rhagoriaethiau,
 Dewis raddau a dwys roddion

Beddrod obry
Ydyw lletty
Du oer wely daearolion.

Bydd wych, os i'r rych oedd rhaid
It' hedeg at dy wiwdaid ;
Dôs yn iach, ni thâl achwyn
Yn ôl y câr ni eilw cwyn ;
Etto'n glau dagrau ar d'ôl
Rhedant er nad yw rheidiol ;
Dy lân reddf a'th gyneddffau
A gaiff eu hir wiw goffhau.

Yn dy hapus
Annedd iachus
Iaith anhoenus, a thi'n huno
Gan Frythoniaid
Bydd yn ddibaid
Taer ochenaid hir a chwyno.

Dy gu eiriau, dy gariad
Yn ffynnon o rwyddlon råd
A redai yn wir odiaeth
Fal y llif o fêl a llaeth.
Megys brawd ymgais a bri
Dy enaid oedd daioni ;
Daioni i bob dynion
A hwyliai fryd dy hael fron.

Dwyn o bwll yr adyn bach
O bur egni heb rwgnach ;
Rhoi ei gyngor rhag angen
Yn hael i ieuangc a hên—
Rhoi'n ddistaw o'i law a'i lÿs
A allai o wir 'wyllys ;—
Gweini'i rodd i'r gwan ei rym
O galon a wnai Gwilym—

A chwyno os nid 'chwaneg
Fel crïstion, dros y fron freg. (3)

Fel anwyl dâd, ddi frâd fron,
Yn gwblwedd i'w ddysgyblion
Oedd Williams, ac ni ddaliai
Hir wg am fawr-ddrwg neu fai.
Da ystyriol dosturi

A lanwai'i fron, lanaf fri ;
A chlywai, pan godai gais,
Afradlon ei hyfrydlais.
Ei gywir ddwys gerydd o
Wr boddus, f'ai rhybuddio,
A gwiw arddangos y gwall
A'r ing a ddoe i'r angall.
Araf fwyn eiriau o fêl
I'r un diwyd roe'n dawel,
Ac ethol anogaethau,
Dyner was, o dan yr iau.

Oedd ganwyll yn hardd gynu,
Wawl llon, i oleuo llu ;
Diwygiai y gym'dogaeth
A'i addysg i'n mysg er maeth :
O falchder ofer afiach
Ei dirion ddwyfron oedd iach ;
Iawn fugail i'w gail deg oedd,
Gweinidog y gwan ydoedd.
Siomwyd torf dy symud di,
Frawd hyfwyn, o fro Teifi ;
Wylwn oll am alw o Nêr
Oleu'n byd o *Lanbeder*,
A rhoi i bwll oer y bedd
Da ganwyll De a Gwynedd.
Y dydd yr aeth ef dan do
Llawer ael fy'n llwyr wylo ;

Yr awr yr aeth i'r oer-rych
Ni bu sôn am wyneb sych.

Was cyfiawn, melys cofio
Ei dêr ddwys ymadrodd o,
Yn wiw ddysg o'i enau ddaeth
Ar wely ei farwolaeth. (4)

Dan ei boenau
A'i ddu loesau
Ar awr angau, er yr ingoedd,
Bu i'w nerthu
A'i ddiddanu
Crôg yr Iesu, craig yr oesoedd.

Diameu gofid yma gafodd
Ei iawn fron wiriawn a fraenarodd ;

(4.) Ei ymadroddion, ychydig cyn awr ei angau, â dau neu dri gwyr ieuainc, offeiriaid, a ddygid i fynu dano oedd ryfeddol ddwys a chyffrous. Chwi welwch, ebe fe, nad yw dysgeidiaeth yn yr awr hon (awr marwolaeth) o ddim lles heb dduwioldeb. Rhaid i gorph gwael y dysgedig a'r annysgedig, yn ol ychydig ddyddiau o ofalon a hebwlun ddychwelyd i bridd y bedd, ond yr unig sylfaen gadarn a saif ar awr angau ac yn wyneb y tragywyddol fydd yw duwioldeb. Byddwch, meddai efe, (a chyda phwyslais ac egni rhyfeddol y dywedai'r geiriau) byddwch ffyddlawn Weinidogion Crist. Meddai efe, wrth eiblant ag oedd yn llefain o'i amgylch cyn ei ymadawiad, "Fy mhlant anwyl, yn llefain y daethoch i'r byd, ac fe allai yn llefain yr ewch trwy'r byd, ond gobeithiaf y byddwch yn canu wrthfynd allan o'r byd."

Ni gofiwn dy hynawsedd a'th eiriau rhyfedd rhad
A roddit i'th 'Sgolheigion, wr tirion, fel eu tad ;
Ni gofiwn fyth mor heini yr o'it i godi'r gwan
A gwneyd dros bob cyflyrau neu raddau'n fwyn dy ran.

Farwel! fy nghar anwylaf a rhwyddaf is y rhôd,
I ti mewn hyfryd ardal mae heddyw dâl yn dôd,
I dderbyn meibion Cariad gan Dduw mae gwlad a gwedd,
Lle trigant dan ei gysgod yn hynod iawn ei hedd.

I ninnau, Dduw'r gwybodaeth, rho helaeth galon hael
I deimlo'n bêr a mwyn-lân fyth dros y gwan a'r gwael
A dilyn Iesu isel gan dawel gofio'r dydd
Ein gelwir o'n mynwentau a'n rhwymau oll yn rhydd.

Croesau, addoer boenau dderbiniodd,
 Ei dda hoyw enaid a ddihoenodd :
 Er hyn mae gan Rhên (5) y modd—i wellhau
 Coeliaf ei eiriau, 'r clwyf a yrodd.

Y mae tiroedd a gwiw lysoedd glwysion
 Y mae caerau, neuaddau newyddion,
 Man nad oes gweli (6) mewn un dwys galon
 Na chwerwaidd ddufrad na chur i ddwyfron,
 Ond dethawl ber ddanteithion—ar fwrdd gwych,
 Da einioes hoywych, ein Duw yn Seion :

Ac yno yn drigiannawl—mi goeliaf
 Mae Gwilym fwyneiddiawl,
 Gwyn ei fyd, a'i gân o fawl
 I'w Dduw union yn ddoniawl.

A'i dywedodd Duw ydyw,
 A gair y nef gwir in' yw,
 Mai CARIAD, anwylyfad naw's,
 A ddilëa ddu liaws
 O feiau'n egwan fywyd
 Ar ein taith i fawrfaith fyd.

Oedd anwyl i'w gyd-ddynion,
 Anwyl yw yn nheulu Iôn ;
 Holl lu y nef llawen ynt
 O'i roddi'n gymmar iddynt.

Pan aeth i fysg peneithiaid
 Y nef ar orchfygawl naid
 Bu'n sud dros ryw fynudyn
 Cerdd eu Duw er cwrdd â dyn,
 A'r Iôn o'i fainge, eirian fodd,
 Adwaenai,— a Duw wenodd.

(5.) Arglwydd. (6.) Clwyf.